

ОБГРУНТУВАННЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ

Т. В. Швець, к. е. н., доцент

В. І. Литвинчук, магістр

Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено роль і значення бізнес-планування в сучасному ринковому середовищі. Обґрунтовано застосування бізнес-плану в господарській діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Постановка проблеми. Розвиток обслуговуючої кооперації є одним з напрямів ринкової трансформації у сільському господарстві. Останнім часом процес створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів помітно активізувався, що пояснюється як державною політикою, спрямованою на підтримку кооперативного руху, так і необхідністю об'єднання дрібних сільськогосподарських товаровиробників в умовах жорсткої конкуренції на ринку. Саме функціонування таких кооперативів сприятиме становленню та подальшому розвитку дрібного приватного сектора на селі, покращанню його фінансового стану, розширенню сфери зайнятості та підвищенню рівня життя і доходів сільського населення.

Дослідження діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів дає підстави стверджувати, що лише незначна їх частина ефективно функціонує в нинішніх економічних умовах. Успішність функціонування кооперативів такого типу визначається економічно обґрунтованою стратегією діяльності, наявністю необхідного ресурсного потенціалу, кваліфікованого управлінського апарату, достатнім інформаційним забезпеченням тощо. Визначальним чинником в діяльності обслуговуючих кооперативів вбачається бізнес-планування, яке є не лише дієвим інструментом управління кооперативним підприємством, а й ефективним засобом реалізації бізнес-ідеї.

Проте на сьогодні менеджери переважної більшості обслуговуючих кооперативів планування діяльності на засадах бізнес-

планування практично не здійснюють. Це часто призводить до виникнення ряду проблем в результаті неефективного використання ключових компетенцій кооперативу, у т. ч. його ресурсів. Тому здійснення діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу на засадах бізнес-планування сприятиме розвитку кооперативного бізнесу на селі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процеси формування та функціонування сільськогосподарської кооперації досліджували М. Туган-Барановський, О. Чаянов, Б. Мартос, І. Витанович та ін. Суттєвий внесок в розробку цього питання зробили сучасні науковці, зокрема В. Зіновчук, М. Малік, Л. Молдаван, О. Пантелеймоненко, Г. Черевко. Вивченню процесів використання бізнес-планування в сільському господарстві, зокрема в сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах, присвячені праці В. Нелепа, О. Онищенко, Б. Пасхавера, С. Покропивного, О. Шпичака. Незважаючи на різноплановість підходів до висвітлення цієї тематики, у наукових виданнях ще недостатньо дослідженими залишається питання визначення ролі і місця бізнес-планування в забезпеченні стійкого розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, що і обумовило необхідність проведення даного дослідження.

Мета і методика дослідження. Метою дослідження є встановлення взаємозв'язку між стратегією розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів і бізнес-плануванням. Методологічною і теоретичною основою дослідження є діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення фундаментальних положень економічної науки щодо розвитку бізнес-планування. У процесі дослідження використовувалися загальні та спеціальні наукові методи, засновані на об'єктивних законах економіки, а саме: метод теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу – для вивчення теоретичних аспектів бізнес-планування сільськогосподарських обслуговуючих кооперативах; абстрактно-логічний – для узагальнення результатів досліджень, формулювання висновків і пропозицій.

Виклад основного матеріалу. В економічній літературі бізнес-план розглядається в кількох аспектах:

- як самодостатній інструмент внутрішньофірмового планування і аналог стратегічного плану;
- як інструмент ділового планування, насамперед планування відносин з контактними аудиторіями організації, від яких залежить обсяг її фінансових ресурсів (кредиторами, інвесторами);

- як плановий документ, що розробляється на рівні структурного підрозділу підприємства [2]. Узагальнюючи існуючі підходи дістаємось висновку, що бізнес-план – це письмовий документ, в якому викладено сутність підприємницької ідеї, шляхи й засоби її реалізації, охарактеризовано ринкові, виробничі, організаційні та фінансові аспекти майбутнього бізнесу, а також особливості управління ним [1, с. 27]. Він є основою для забезпечення нововведень та організаційних змін, необхідних для функціонування кооперативного підприємства та забезпечення його конкурентних переваг; необхідною передумовою залучення інвесторів до процесу фінансування, розробки та реалізації підприємницької ідеї, до інноваційно-інвестиційних проектів.

Практика кооперативної діяльності свідчить, що на визначення бізнес-ідеї обслуговуючого кооперативу впливає багато чинників, визначальним з яких є ключові компетенції кооперативу, що можуть бути перенесені до інших сфер діяльності (більш прийнятні для сільськогосподарських товаровиробників умови надання послуг порівняно із комерційними структурами, максимально наблизений до потреб членів-власників товарний асортимент, демократичні засади управління, унікальний механізм ресурсного забезпечення тощо). Тому правлінню і виконавчій дирекції кооперативних підприємств при розробці бізнес-плану необхідно всебічно оцінювати пріоритетні напрями діяльності кооперативу з огляду на потенційні можливості та загрози входження підприємства до нових сфер діяльності.

Важливим чинником успішного функціонування обслуговуючих кооперативів є необхідність розробки економічно-доцільного бізнес-плану. Враховуючи особливості сучасного етапу розвитку кооперативів такого типу, використання бізнес-планування дозволить мобілізувати внутрішні резерви на формування збалансованого асортименту послуг та покращання їх якості, визначити основні напрями розвитку послуг з урахуванням побажань членів кооперативу і попиту ринку на послуги.

Для дослідження дієвості запровадження бізнес-плану в практичну діяльність кооперативного підприємства розрахунки здійснювались шляхом створення багатофункціонального сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу «Велідницьке» Овруцького району Житомирської області. Визначальною метою створення СОК «Велідницьке» вбачається: комплексна заготівля сіна (скошення, валкування, тюкування); захист картоплі від шкідників (обприскування пестицидами). Проект надає реальну можливість для майбутніх членів-власників обслуговуючого кооперативу комплексно

проводити сінозаготівлю та здійснювати догляд за насадженнями картоплі за рахунок отримання послуг за собівартістю.

Аргументом на користь реалізації проекту є наступні переваги: оптимізація витрат на технологічні послуги, оскільки послуги будуть надаватися за ціною, що не перевищує собівартості; зменшення витрат на засоби захисту картоплі від шкідників шляхом науково обгрунтованого технологічного внесення, закупівля якісних отрутохімікатів великими партіями за оптовими цінами; стимулювання розвитку тваринництва на селі, зокрема збільшення поголів'я ВРХ за рахунок дешевого доступу до основного виду корму – сіна; сприяння стійкому розвитку особистих селянських господарств; забезпечення комплексного розвитку сільської місцевості, який передбачає підвищення рівня доходів населення та зайнятості, створення нових робочих місць тощо.

Відповідно до сучасної міжнародної практики проекти, пов'язані з інвестиціями, було оцінено за методикою, розробленою відділом ЮНІДО ООН. Дана методика містить послідовність і механізм розробки техніко-економічного обгрунтування (ТЕО) проекту (табл. 1).

Таблиця 1

Економічний ефект від отриманих через кооператив послуг

Показник	Значення показника, грн		
	Кооперативна ціна	Ринкова ціна	Економія
Скошення трави 1 га	409,5	800,0	-390,5
Ворушіння та валкування 1 га	216,8	500,0	-283,2
Пресування у тюки 1 га	387,7	1400,0	-1012,3
Ціна комплексної заготівлі сіна 1 га	1014,0	2700,0	-1686,0
Обприскування 1га	873,2	2000,0	-1126,8

Джерело: власні дослідження.

Результати розрахунків дають змогу зробити висновок про доцільність створення обслуговуючого кооперативу, оскільки економічний ефект від виконання технологічних операцій очевидний. Вказані обсяги послуг (план виробництва) забезпечують максимально можливий ступінь задоволення потреб членів кооперативу, а також беззбитковість його діяльності.

Для оцінки успішності бізнес-проекту зі створення сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу доцільним вбачається розрахунок таких фінансово-економічних показників як термін окупності інвестицій, економічний ефект від отриманих через

кооператив послуг та диверсифікація видів діяльності. Строк окупності – це такий період (у роках), який необхідний для відшкодування капітальних вкладень інвестиційними надходженнями, одержаними завдяки здійсненню цього проекту. Для СОК «Велідницьке» термін окупності інвестиційних коштів складе 2,2 роки (табл. 2).

Таблиця 2

Заплановані індикатори успішності проекту

Індикатор	Результат
Кількість отримувачів вигоди, домогосподарств	54
Вартість проекту на 1-е ОСГ- ЧЛЕНІВ з розрахунку на 1 га оброблюємої землі, грн	1395,0
Окупність інвестицій, років	2,2
Розмір вигод члена СОК по кожній послугі в разі діяльності через СОК, грн, в т.ч.	
Скошення трави на 1 га	390,5
Ворушіння та валкування на 1 га	283,2
Пресування у тюки на 1 га	1012,3
Обприскування на 1 га	1126,8
Створено нових/розширено видів діяльності (вказати)	Створено послуги з пресування сіна у тюки, механізоване обприскування
Накопичення у спеціальному фонді, грн	3445,0
Кількість працевлаштованих, осіб	3
Залучено інвестицій, всього, грн, в т.ч.	110300
власних	75300
органів влади	35000

Джерело: власні дослідження.

Економічний ефект від отриманих через кооператив послуг для членів-власників сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу є очевидним, оскільки економія від отриманих послуг зі скошення трави, ворущіння та валкування, пресування у тюки та обприскування картоплі становитиме відповідно 390,5 грн, 283,2 грн, 1012,3 грн та 1126,8 грн. Наведені розрахунки свідчать про те, що даний проект для СОК «Велідницьке» є досить надійним, економічно вигідним і рекомендується до впровадження.

Висновки. Ефективне функціонування обслуговуючих кооперативів неможливе без дієвої системи планування їх

господарської діяльності на всіх рівнях. Найважливішим є рівень бізнес-планування, на якому приймаються життєво важливі для подальшого розвитку кооперативного підприємства управлінські рішення. Приймаючи обґрунтовані і систематизовані планові рішення, керівництво кооперативів знижує ризик їх діяльності через помилкову або недостовірну інформацію про можливості підприємства або про зовнішню ситуацію.

Список використаних джерел

1. Бізнес-план : технологія розробки та обґрунтування : навч. посіб. / С. Ф. Покропивний, С. М. Соболев, Г. О. Швиданенко, О. Г. Дерев'яноко. – Вид. 2-ге, доп. – К. : КНЕУ, 2002. – 379 с.
2. Cole G. A. Strategic management: Theory and practice. – London: DP Publications Ltd, 1994. – 267 p.